

VIRU VANGLA

Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn
info@sm.ee

Teie: 13.06.2025

nr 1.2-2/46-1

Meie: 02.07.2025

nr 1-3/1-25/9348-2

Seisukoht määruse eelnõule "Nõuded toitlustamisele kinnipidamisasutuses"

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on edastanud vanglatele seisukoha andmiseks sotsiaalministri määruse „Nõuded toitlustamisele kinnipidamisasutuses“ eelnõu. Vanglas kinni peetavate isikute toitlustamine on Viru Vangla vanglateenistuse haldusosakonna tööülesanne ja oma tööülesannete täitmisel esindab vanglateenistuse haldusosakonna juhataja kõiki vanglaid. Käesolev seisukoht on esitatud Tallinna, Tartu ja Viru Vangla nimel.

Esiteks toome välja, et eksitav on määruse eelnõu seletuskirja 5. osas väidetud, et määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid riigiasutustele ja kohaliku omavalitsuse üksustele ei kaasne. See ei vasta tõele, sest vangla kulud kinnipeetavate toitlustamisele kasvavad oluliselt.

Määruse eelnõu muudab oluliselt olemasolevat toitlustamispõhimõtet, kohustades §-s 5 tagama vanglat erinevaid toiduaineid. Samal ajal tuleb arvestada eelnõu § 5 lg 1 üldise kohustusega menüüd varieerida ning määruse lisades 2-5 sätestatud mikro- ja makrotoitainete tagamise, aga samuti nende vahekorra nõuetega. Viimane omakorda tekitab lisaks määruse § 5 lg-s 2 nimetatud toidugruppidele vajaduse lisada menüüsse nt seemned.

Eelnõu läbi vaatamise käigus oleme hinnanud, et tänaste toiduainete hindade juures suureneb aastane eelarvekulu kinni peetud isikute toitlustamisele ca 1,6 miljonit eurot aastas. Ühe toidupäeva maksumus oleks edaspidi 4,12 eurot senise 1,87 euro asemel. Tegemist on otseste kuludega, arvestades olemasolevat menüüd.

Määruse eelnõu § 5 lg 1 kohustab vanglat tagama, et menüü peab olema neljanädalase tsükli jooksul igal nädalal erinev. Sätte selline sõnastus on tõlgendatav nii, et nelja nädalase tsükli korral ei tohi toidukorrad korduda, mis toob kaasa vajaduse töötada välja uusi retsepte ja selleks personaliressursi leidmise. Samuti muutuvad toiduainete korraga sisse ostetavad hankemahud, mis samuti võib toorme hinda mõjutada. Eelnõus puudub hinnang selliste organisatoorsete muudatustega kaasnevatele kuludele.

Samuti ei ole arvestatud määruse lisas 5 D-vitamiini kohta tehtud märkuse 2 (Tubase eluviisi puhul võimaluse piires toidulisandina juurde pakkuda) puhul sellega, et vanglas määravad vitamiine tervisest tuleneval vajadusel tervishoiuteenuse osutajad. Eelnõus kirjeldatud põhimõtte mõjutab sellisel kujul ka tervishoiuteenuste eelarvet, kuna tekitab täiendavat diagnoosimisvajadust ning vajadusel vitamiinide väljastamist. Märgive lisaks, et kirjeldatud märkuse mõiste „võimaluse piires“ on ebaselge, eeskätt seetõttu, et riik ei saa kohustuste täitmata jätmisel tugineda nt eelarvevõimalustele.

Eesti karistusõigus (KarS § 33) sätestab põhimõtte, mille järgi saab kuriteo eest vastutusele võtta vähemalt 14-aastase isiku. Sama vana isiku suhtes saab ka kohaldada vanglas kinnipidamist ja teda tuleb vanglas toitlustada. Viru vanglas tegutseb üksus, mis on spetsialiseerunud meessoost alaealiste ja noorte

Viru Vangla vanglateenistuse haldusosakond / veeb: vanglateenistus.ee / Viru Vanglas / Ülesõidu 1 / 41536 Jõhvi / e-post: viruv.info@vanglateenistus.ee / Tartu Vanglas / Turu 56 / 51004 Tartu / e-post tartu.vangla@vanglateenistus.ee / Tallinna Vanglas / Linnaaru tee 5, Soodevahe küla, Rae vald / 75322 Harjumaa / e-post talv.info@vanglateenistus.ee
Registrikood 70008144

kinnipeetavatega tegelemisele, kuid alaealised ja noored võivad paikneda ka teistes vanglates. Seega oleme seisukohal, et põhjendatud ei ole alaealiste ja noorte toitlustamise korraldamine lähtuvalt nende paiknemisest. Vanglad on ka täna lähtunud isiku vajadustest, mitte tema paiknemisest vanglas. Põhjendatud ei ole seetõttu ka lisas 3 nooremate kui 14-aastaste toitlustamisvajaduste väljatoomine.

Määrus eelnõu § 6 sätestab, et tervislikel põhjustel teisiti toituva kinnipeetava menüü erisuste kavandamisel lähtutakse tervishoiutöötaja soovitudest vastavalt vangistusseaduse § 5¹ lõike 3 alusel kehtestatud andmekogus märgitule ning see planeeritakse koostöös toitlustajaga. Leiame, et normist jääb ebaselgeks tervishoiuteenuse osutaja rolli maht eritoitlustust vajava kinnipeetava menüü koostamisel, millised võivad olla sellise menüü kõrvalekalded tavapärasest jms, sest määratud lisatoit (-toiduained) või vastupidi nende eemaldamine, võib oluliselt mõjutada kogu menüü määruse lisades 1-5 kirjeldatud tasakaalu. Meie hinnangul tuleks sarnaselt määruse §-s 8 sätestatud põhimõttega vaidluste vältimiseks lisada erisus, et menüü muutmisel ei ole määruse lisades 1-5 nõuete täitmine kohustuslik selles osas, milline mõju tuleneb tehtud menüümuudatusest. Lisaks leiame, et normi sõnastus on ebaselge. Meie hinnangul tuleks esmalt tervishoiutöötajal kaasata toitlustaja menüümuudatuse arutellu ning selle tulemit kirjeldab vangistusseaduse § 5¹ lõike 3 alusel kehtestatud andmekogu kanne kinnipeetava toidunormi ja toitlustamise erisuste kohta.

Samuti leiame, et kui kinnipeetav soovib toituda tavapärasest erinevalt (§ 8 lg 1), ei saa vanglat kohustada tagama talle lõikes 2 kirjeldatud piisav toiduenergiakogus ja makrotoitainete vahekord. Nt on erinevatel religioonidel erinevad paastumistavad. Samuti võivad kinni peetud isikul olla muud soovid mõnedest toitudest loobumiseks. Sellisel puhul ei saa rääkida, et vanglal ei ole võimalik isiku soovi täita, kuid põhjendatud ei ole panna seejuures kohustus tagada alternatiivtoitlustamine. Arvestada tuleb sedagi, et lisaks isiklikele soovidele võivad samal isikul olla ka tervisest tulenevad piirangud, mis alternatiivtoitlustamist raskendab. Leiame, et kui isik ei soovi toitlustamist vanglas pakutavate tavapäraste menüüde hulgast, vastutab ta ka ise sellega kaasnevate võimalike tagajärgede eest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Risto Lindeberg

Vanglateenistuse haldusosakonna juhataja

Teadmiseks:

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Agu Rillo 5262605

Agu.Rillo@vanglateenistus.ee